

Članak visokog predstavnika za BiH, Christiana Schwarz-Schillinga: “BiH mora preuzeti odgovornost”

BiH mora preuzeti odgovornost

Evropska unija se u jugoistočnoj Evropi suočava sa jedinstvenim testom. Ukoliko se, kao što se očekuje, u predstojećim sedmicama postigne sporazum o budućem statusu Kosova, biće pokrenuta najveća civilna misija u istoriji. Imajući to na umu, vrijedi razmotriti i poslijeratno iskustvo u Bosni i Hercegovini.

Moji prethodnici na mjestu visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU u Bosni i Hercegovini aktivno su koristili svoje posebne ovlasti, tako što su, recimo, nametali zakone i smjenjivali političare, kako bi se postigao napredak u mirovnom procesu i stabilizirale državne institucije BiH. Tokom ranih poslijeratnih godina, intervencionistička politika bila je prikladna da bi se omogućila provedba Daytonskog mirovnog sporazuma, proces odlučivanja koji je trebao osigurati održivu budućnost za Bosnu i Hercegovinu. Da se nije primjenjivala takva politika, povratak izbjeglica ne bi bio moguć.

Međutim, nametnute odluke ne donose dugoročna rješenja niti pomažu izgradnji samoodržive države. One slabe položaj domaćih političara i ugrožavaju napore međunarodne zajednice da pomogne Bosni i Hercegovini da što prije sama preuzme odgovornost.

Međunarodna zajednica nalazi se u Bosni i Hercegovini kako bi domaćim političarima pomogla, a ne kako bi se prema njima

odnosila pokroviteljski. U tom smislu, mora se prihvatiti činjenica da političari između ostalog i griješe i da je to dio procesa izgradnje osjećaja odgovornosti. Dugoročno gledano, samo građani BiH, političari i građansko društvo mogu izgraditi sigurno i demokratsko okruženje za sebe same.

Kada sam preuzeo svoju sadašnju dužnost u februaru 2006. godine, svjesno sam odlučio da ne idem intervencionističkim putem kojim su išli moji prethodnici; umjesto toga, izabrao sam politiku odgovornosti domaćih organa. Tada sam najavio da ću svoje posebne ovlasti koristiti samo u ekstremnim situacijama. I od tada se držim tog principa i koliko god je to moguće tražim odgovornost domaćih političara i organa.

Kao rezultat takve politike, na površinu su isplivale stvarne kontradiktornosti ove zemlje. Rezultati su istovremeno i ohrabrujući i razočaravajući. Domaći organi sami su uveli porez na dodatu vrijednost. Bosna i Hercegovina postala je članica NATO-vog programa Partnerstvo za mir te potpisnica Sporazuma o slobodnoj trgovini u Srednjoj Evropi (CEFTA). Izbori 2006. godine bili su demokratski i mirni, po prvi put održani bez međunarodne pomoći. Ove godine, stranke su formirale koalicije i dogovorile politički program bez međunarodne intervencije. Doduše, pet mjeseci nakon izbora.

Pored ovih uspjeha, bilo je i razočaravajućih dešavanja. Prvi pokušaj reforme ustava, nakon dugih pregovora, u aprilu je odbačen u Parlamentu jer su za podršku nedostajala dva glasa. Pregovori o reformi policije došli su u ćorsokak. Nepostojanje volje za kompromisom – osobito među predstavnicima Republike Srpske – i dalje predstavlja najveću prepreku potpisivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom. To je doprinijelo nacionalističkoj retorici u toku predizborne kampanje, što je dovelo u pitanje sami Daytonski sporazum.

U takvoj situaciji, pokazalo se neophodnim da visoki predstavnik zadrži svoje posebne ovlasti. Kao posljedica kašnjenja u procesu reformi u Bosni i Hercegovini te dešavanja

u široj regiji, zaključio sam da će tranzicija ka odgovornosti domaćih organa potrajati duže nego što je pretpostavljano prije godinu dana. Kao rezultat toga, preporučiću Vijeću za provedbu mira, koje se u ponedjeljak i utorak sastaje u Briselu, da mandat Ureda visokog predstavnika produži za godinu dana.

Neki kritičari sada traže povratak na politiku međunarodnih intervencija, što bi značilo odbaciti sve ono dobro što je postignuto u međuvremenu zbog problema na koje se naišlo. Međutim, opasna je iluzija misliti da je nametanjem moguće izgraditi funkcionalnu državu, oživiti ekonomiju i učvrstiti pomirenje. Institucije i demokratski procesi mogu funkcionirati samo ukoliko građani ove zemlje i političari vjeruju u njih. Reformski procesi pokazuju da postoji suštinska volja da se ponovo uspostavi red. U sljedećih nekoliko mjeseci ovi procesi se moraju nastaviti i – uz pomoć međunarodne zajednice – uspješno okončati.

Ustavna reforma ostaje ključni fokus moga mandata. Sporazum koji je postignut u Daytonu imao je za cilj da okonča rat i nije dovoljan za izgradnju demokratskih i efikasnih državnih struktura. Pregovori o novom ustavu ne trebaju se ograničiti samo na političke stranke, u njih od samog početka moraju biti uključeni i parlament i građansko društvo. Novi ustav mora odgovarati evropskim standardima i vrijednostima, kako bi Bosni i Hercegovini omogućio put u Evropu.

Uprkos svemu, izgledi za 2007. godinu su ohrabrujući. Ukoliko se postigne konsenzus, možemo se možda čak nadati i potpisivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom na proljeće. To bi nadalje imalo pozitivan uticaj na ustavnu reformu.

Samo ukoliko političari BiH budu preuzimali sve više odgovornosti u svoje ruke, uz pažljive smjernice međunarodne zajednice, ova zemlja će biti u stanju da pređe svoj evropski put.